

[Time: 3 Hours]

[Marks:100]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. All questions are compulsory.
 2. Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Select the best answer from the given options and rewrite the statement **10**
(any ten)

1. The New Economic Policy of 1991, was _____
a) macroeconomic stabilization b) structural reforms
c) both a and b d) none of the above
2. RAN stands for _____
a) Rashtriya Arogya Nidhi b) Rashtriya Awaas Nidhi
c) Rashtriya Annapurna Nidhi d) Rajya Arogya Nidhi
3. The FDI limit in civil aviation is _____
a) 74% b) 100%
c) 51% d) 26%
4. The statutory minimum support price is extended to _____ and _____
a) paddy and wheat b) maize and sugarcane
c) jute and sugarcane d) cotton jute
5. Regional Rural Banks (RRBs) were established in the year _____
a) 1970 b) 1975
c) 1980 d) 1972
6. The agricultural terminal market operates on _____ and _____ format
a) AGMARK & grading b) hub and spoke
c) quality and price d) information and infrastructure
7. The Index of Industrial Production (IIP) is compiled and published by ____
a) State Statistics office b) RBI
c) Central Statistics office d) SEBI
8. The following are objectives of disinvestment ____
a) reduce financial burden on the government
b) improve public finances
c) introduce competition and market discipline d) all of the above
9. _____ refers to the remote diagnosis, monitoring and treatment of patients via video conferencing or the internet
a) Tele-Medicine b) Online-medicine
c) Media-medicine d) All of the above
10. Liquidity Adjustment Facility (LAF) consists of _____ operation
a) CRR and SLR b) repo and reverse repo
c) open market and bank rate d) none of the above
11. The SEBI was set up as a non-statutory body in _____
a) 1992 b) 1988
c) 1995 d) 1981
12. Treasury bills are _____ securities issued by the RBI
a) long-term b) medium-term
c) short-term d) all of the above

- B) State whether the following statements are True or False (**any ten**) **10**
1. Economic growth is a quantitative concept.
 2. Under Basel III, capital adequacy ratio must be a minimum of 8%.
 3. Railway's infrastructure is allowed through the automatic route of FDI.
 4. An agricultural commodity like milk is covered under GST.
 5. To protect the consumer's interest, government fixes the issue prices of agricultural commodities higher than the procurement prices.
 6. Regional Rural banks are sponsored by the non-scheduled commercial banks.
 7. New Economic Policy (NEP) was introduced in July 1991.
 8. The Water (prevention and control of pollution) Act, 1974 was the first major pollution control legislation.
 9. India has become a potential destination for medical tourism.
 10. Under Swabhiman Scheme, habitations with population more than 2000 are provided with banking facilities.
 11. The certificates of deposits are issued by a discount to the face value.
 12. The gilt-edged market deals in government and semi-government securities.

Q.2 Answer **any two** out of the following **15**

- i) Discuss the LPG strategy of 1991.
- ii) Explain any seven sustainable development goals.
- iii) Explain the role of MNCs in India.

Q.3 Answer **any two** out of the following **15**

- i) Explain the implications of national agricultural policy-2000.
- ii) Explain the features of agricultural prices in India.
- iii) Explain the different institutional sources of agricultural finance in India.

Q.4 Answer **any two** out of the following **15**

- i) What are the features of Competition Act, 2002?
- ii) Explain the disinvestment policy of Government of India.
- iii) What are the causes of industrial pollution in India?

Q.5 Answer **any two** out of the following **15**

- i) Discuss the challenges faced by the banking sector in India.
- ii) Explain the reforms in the Indian money market.
- iii) Explain the structure of capital market in India.

Q.6 Write **short notes on any four** of the following **15**

- i. Significance of social infrastructure.
- ii. Skill India.
- iii. Agricultural market infrastructure.
- iv. Role of MSME sector.
- v. Challenges faced by the Indian health sector.
- vi. Objectives of IRDA.

(मराठी रुपांतर)

[वेळ: ३ तास]

[गुण: १००]

- सूचना: १. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
२. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३. काही शंका असतील तर इंग्रजीचा पेपर पहावा.

- प्र.१ अ) योग्य उत्तराची निवड करून विधान पुन्हा लिहा. (कोणतेही दहा) १०
१. नवे आर्थिक धोरण १९९१ _____ चे होते.
अ) समग्र आर्थिक स्थिरीकरण ब) रचनात्मक सुधारणा
क) अ आणि ब दोन्ही ड) वरीलपैकी एकही नाही
 २. _____ हे RAN चे पूर्ण रूप आहे.
अ) राष्ट्रीय आरोग्य निधी ब) राष्ट्रीय आवास निधी
क) राष्ट्रीय अन्नपूर्णा निधी ड) राज्य आरोग्य निधी
 ३. नागरी विमान वाहतुकीसाठी. एफ.डी.आय. ची मर्यादा _____ आहे.
अ) ७४% ब) १००%
क) ५१% ड) २६%
 ४. वैधानिक किमान आधार किंमत _____ आणि _____ करिता लागू करण्यात आले आहे.
अ) भात आणि गहू ब) ज्वारी आणि ऊस
क) ताग आणि ऊस ड) कापूस आणि ताग
 ५. प्रादेशिक ग्रामीण बँकांची स्थापना _____ मध्ये करण्यात आली.
अ) १९७० ब) १९७५
क) १९८० ड) १९७२
 ६. कृषिविषयक अग्र बाजारपेठ _____ आणि _____ नमुन्यावर कार्य करते.
अ) अँगमार्क आणि दर्जा ब) हब आणि स्पोक
क) गुणवत्ता आणि किंमत ड) माहिती आणि सौरचना
 ७. _____ द्वारे औद्योगिक उत्पादन निर्देशांकाचे संकलन आणि प्रकाशन केले जाते.
अ) राज्य सांख्यिकी कार्यालय ब) आर.बी.आय.
क) केंद्रीय सांख्यिकी कार्यालय ड) सेबी
 ८. निर्गुतवणुकीची उद्दिष्ट्ये पुढीलप्रमाणे आहेत _____
अ) सरकारवरील वित्तीय भार कमी करणे ब) सार्वजनिक आयव्ययात सुधारणा करणे
क) स्पर्धा आणि बाजार शिस्तीला प्रारंभ करणे ड) वरील सर्व
 ९. इंटरनेट किंवा व्हिडीओ कॉन्फरन्सिंगद्वारे दूरस्थ निदान, देखरेख आणि रुग्णाचे उपचार _____ संबंधित आहे.
अ) टेली-मेडीसीन ब) ऑनलाईन मेडीसीन
क) मेडीया मेडीसीन ड) वरील सर्व

१०. रोखता समायोजन सुविधेत _____ कार्याचा समावेश आहे.
 अ) सी.आर.आर. आणि एस.एल.आर. ब) रेपो आणि रिव्हर्स रेपो
 क) खुला बाजार आणि बँक दर ड) वरीलपैकी एकही नाही
११. _____ मध्ये सेबीची स्थापना बिगर वैधानिक मंडळ म्हणून करण्यात आली.
 अ) १९९२ ब) १९८८
 क) १९९५ ड) १९८१
१२. ट्रेजरी बिल्स ही _____ रोखे आर.बी. आय. द्वारे निर्गमित केले जातात.
 अ) दिर्घ मुदतीची ब) मध्यम मुदतीची
 क) अल्प मुदतीची ड) वरील सर्व

- ब) पुढील विधाने चूक की बरोबर ते सांगा. (कोणतेही दहा) १०
१. आर्थिक वृद्धी हि एक संख्यात्मक संकल्पना आहे.
 २. बेसेल-२ अंतर्गत भांडवल पर्याप्त प्रमाण ८% इतके असले पाहिजे.
 ३. रेल्वे सौरचनेला एफ.डी.आय. च्या स्वयंमचलीत मार्गाने परवानगी आहे.
 ४. दुधा सारखी शेतीवस्तु जी.एस.टी. अंतर्गत आणण्यात आले आहे.
 ५. उपभोगत्याच्या हिताचे रक्षण करण्यासाठी सरकार शेती वस्तूची देय किंमत हि खरेदी किमतीपेक्षा अधिक निश्चित करते.
 ६. प्रादेशिक ग्रामीण बँका या अननुसूचित व्यापारी बँकांनी प्रायोजित केले आहे.
 ७. नव्या आर्थिक धोरणाला १९९१ मध्ये सुरुवात झाली.
 ८. जल (प्रदुषण नियंत्रण आणि प्रतिबंध) कायदा १९७४, हा पहिला प्रमुख प्रदुषण नियंत्रण कायदा आहे.
 ९. भारत हा मेडिकल टूरिजम करिता सुप्त स्थळ बनला आहे.
 १०. स्वाभिमान योजने अंतर्गत, २०० पेक्षा अधिक लोकसंख्या असलेल्या वस्तीला बँकिंग विषयक सुविधा पुरविल्या जातात.
 ११. ठेव प्रमाणपत्रे दर्शनी मूल्य सवलतीने निर्गमित केल्या जातात.
 १२. गिल्ट-एज्ड मार्केट, सरकारी आणि अर्ध सरकारी कर्ज रोख्याचे व्यवहार करते.

- प्र. २ खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंची उत्तरे लिहा. १५
- अ) १९९१ च्या उदारीकरण, खाजगीकरण आणि जागतिकीकरणाची चर्चा करा.
 - ब) कोणतेही सात शाश्वत विकास ध्येये चर्चा करा.
 - क) भारतातील बहुराष्ट्रीय कंपन्यांची भूमिका स्पष्ट करा.

- प्र. ३ खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंची उत्तरे लिहा. १५
- अ) राष्ट्रीय कृषी धोरण २००० चे परिणाम स्पष्ट करा.
 - ब) भारतातील शेतमाल किमतीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 - क) भारतातील कृषी वित्त पुरवठ्याची विविध साधने स्पष्ट करा.

- प्र.४ खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंची उत्तरे लिहा. १५
- अ) कॉम्पिटीशन कायदा २००२ ची वैशिष्ट्ये कोणती?
- ब) भारत सरकारचे निर्गुतवणुक धोरण स्पष्ट करा.
- क) भारतातील औद्योगिक प्रदुषणाचे कारणे कोणती?

- प्र.५ खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंची उत्तरे लिहा. १५
- अ) भारतातील बँकिंगक्षेत्रासमोरील आव्हाने स्पष्ट करा.
- ब) भारतीय नाणे बाजारातील सुधारणा स्पष्ट करा.
- क) भारतीय भांडवल बाजाराची रचना स्पष्ट करा.

- प्र.६ खालीलपैकी कोणतेही चार टीप लिहा.
- अ) सामाजिक सौरचनेचे महत्व
- ब) कौशल्य भारत
- क) शेतमाल बाजारपेठ सौरचना
- ड) सुक्ष्म, लघु आणि मध्यम उद्योग क्षेत्राची भूमिका
- इ) भारतीय आरोग्य क्षेत्रासमोरील आव्हाने
- फ) विमा नियामक विकास प्राधिकरणाची उद्दिष्ट्ये
